

POČETNE NAPOMENE

Ovaj tekst zamišljen je kao pomoć studentima pri izradi završnih i diplomskih radova. Proizašao je iz prakse, odnosno iz uvida u predane radove i iz iskazanih studentskih nedoumica ili nesnalaženja.

Prije svega, molimo da **obavezno pročitate pravilnike o izradi završnog odnosno diplomskog rada** (ALU / Dokumenti / Pravilnici: https://www.alu.unizg.hr/alu/cms/front_content.php?idcat=164&lang=1) i imate na umu da **svaki odsjek ALU može imati svoja specifična pravila i naputke koje treba poštovati, kao što treba uvažiti eventualne napomene ili zahtjeve mentora.**

Za konkretne primjere pogledajte digitalni repozitorij ALU: <https://repozitorij.alu.unizg.hr/>

STRUKTURA RADA (objašnjenje pojmova)

Na umjetničkim ustanovama, gdje je glavni dio završnog rada umjetničko djelo, često je teško definirati kako tekstualni dio treba izgledati i što mora sadržavati. Stoga ovdje nastojimo objasniti njegovu osnovnu strukturu i definirati pojmove. Navedeni primjeri su fikcionalni i napisani su kao jednostavne ilustracije.

Uvod

Uvod polazi od onoga što vas je potaknulo na istraživanje i izradu rada. To može biti konkretan predmet, događaj ili doživljaj, može biti i općenito razmišljanje o vašem dotadašnjem radu na akademiji ili smislu vašeg umjetničkog djelovanja, a može biti i tema koja vas stalno zaokuplja. Dakle, pitanje, zamisao od koje ste krenuli, odnosno cilj koji ste postavili ili očekivali. Uvod na neki način predstavlja problem i svrhu rada.

Razrada teme

Ovo je glavni i najdulji dio rada. U njemu ćete opisati praktični dio (svoje umjetničko djelo) i tehniku, odnosno metodu izvedbe koju ste izabrali, te glavne ideje koje ste dotaknuli.

Kod duljih radova (diplomskih) uz opis izvedbe očekuje se i teorijski prilog. To može biti kratki povijesni pregled teme koja se obrađuje, prikaz umjetnika koji su osobito djelovali na autora, teorijska razrada pojmova, osobno razmišljanje i ideje koje su se pri tome nametnule i tome sl.

Zaključak

Zaključak donosi završnu interpretaciju odabrane teme, odnosno spoznaju koju je donijela izvedba umjetničkog djela. Zaključak na neki način stoji u odnosu prema uvodu. On potvrđuje početnu ideju ili je osporava ili iznosi nešto novo do čega se polazeći od nje došlo.

Zaključni dio u umjetničkom radu ne može biti precizan ili konkretan kao u znanstvenome, no ipak bi trebao pokazati stanoviti razvoj, kretanje od početnih premisa do nekoga cilja.

Sažetak

Sažetak se često brka s uvodom u rad ili s općenitim razmatranjem teme kojom se rad bavi.

Sažetak je zapravo koncentrirani prikaz rada. Navodi koja je bila početna ideja i cilj koji je postavljen, zatim kako je tema razrađena i kojom metodom, te koji je zaključak, odnosno interpretacija. Sažetak ne smije sadržavati nešto čega nema u radu. Ovisno o duljini rada, može imati nekoliko rečenica do više stotina riječi.

Primjer 1:

Potaknut vijestima o ratnim razaranja, u radu se bavim temom destrukcije i traume. Izradio sam niz ljudskih figura u gipsu koje su potom razlomljene. Iako su ponovno zalijepljene, na njima se vide tragovi sastavljanja i krhotine, kao što ožiljci ostaju i na ljudskoj psihi.

Primjer 2:

Listajući stare fotografije postavila sam si pitanje koliko su naša sjećanja zbiljska, sjećam li se stvarnih trenutaka ili fotografija koje ih predstavljaju. U prvom dijelu dajem prikaz nekoliko umjetnika koji su na mene snažno djelovali, te propitkujem teme sjećanja i zaborava. Razmatranje me dovodi do pitanja vizualne reprezentacije i današnje kulture slike. U praktičnom dijelu sam kroz nekoliko mjeseci svakodnevno snimala raznovrsne trenutke svoga života. U jednu skupinu fotografija sam odvojila radosne i lijepe trenutke, a druga skupina prikazuju negativne, tužne i obeshrabrujuće momente. Treću skupinu čine grafički otisci nastali superponiranjem „pozitivnih“ i „negativnih“ fotografija. U završnom dijelu donosim konačna razmišljanja o tome što je za mene istina slike.

Ključne riječi

Ključne riječi su odabrani pojmovi koji najbolje definiraju teme kojima ste se bavili. Običaj je navesti 3-8 pojmova. Bitno je pritom pronaći ravnotežu između preopćenitih pojmova i nebitnih detaljiziranja.

Primjer 1: destrukcija, trauma, bol

(npr. teme ljudske figure ili gipsa u ovom su primjeru sekundarne, a pojam kao što je skulptura bio bi previše općenita oznaka)

Također imajte na umu da ne treba navoditi one pojmove koje niste uveli ili obrazložili u samome tekstu.

Primjer 2: sjećanje, uspomene, lažna slika, vizualna reprezentacija

(pretpostavlja se da ste objasnili pojam lažne slike i govorili o vizualnoj reprezentaciji)

IZGLED RADA

Donosimo samo općenita pravila te moguće uzorke koje možete slijediti **ako na odsjeku ili u pravilnicima ALU nije drukčije određeno.**

Naslovnica

Rad treba imati naslovnica s osnovnim podacima: naziv ustanove, odsjek, naslov rada, ime i prezime autora, ime i prezime mentora, ak. godina

Primjer 1:

Akademija likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu

ZAVRŠNI RAD

NASLOV

Student / Studentica: ime i prezime

Mentor / Mentorica: red. prof. art. _____

Suradnik / Suradnica (opcionalno): asist. _____

Odsjek: Grafički odsjek

ak. godina: 2022./2023.

Primjer 2:

Akademija likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu
Prijediplomski sveučilišni studij Kiparstvo

ZAVRŠNI RAD

NASLOV

Ime i prezime

Mentor: red. prof. art. _____

Zagreb, 2022./2023.

Sadržaj

Kraći tekstovi (kao završni rad) ne moraju imati sadržaj, no svaki dulji tekst trebao bi ga imati. Konačni sadržaj ćete napisati kad je rad gotov, no i prije početka pisanja samoga teksta postavljanje okvirnog sadržaja može biti vodeći koncept oblikovanja.

Sažetak i ključne riječi

Iako ćete sažetak i ključne riječi napisati po završetku rada, običaj je da se oni postavljaju na početak, ispred samog glavnog teksta. Ključne riječi su pojmovi koji će se pojaviti u tražilicama i dovesti vaš rad do potencijalnih čitatelja, a sažetak će ih navesti da ga pažljivije prouče.

Ako ne pišete sažetak, **napišite barem ključne riječi, jer se one moraju unijeti u digitalni repozitorij.** Urednik će kao ključnu riječ staviti najopćenitiji pojam (npr. slikarstvo ili sl.) a time je puno manja šansa da vaš rad bude zamijećen.

Poglavlja (podnaslovi)

Poglavlja u diplomskom radu slijede njegovu strukturu; dakle, postoje uvod, razrada teme i zaključak. Razrada se provodi kroz manje cjeline koje trebaju imati svoje naslove.

Uvod i zaključak također se mogu u podijeliti u više cjelina. Može, primjerice, postojati zasebno izlaganje vodeće ideje, a zatim detaljniji opis onoga što vas je potaknulo na nju; na kraju rada mogu postojati općenita završna razmatranja ili pak usporedba početne situacije tj. očekivanja s ostvarenim rezultatima, pa tek onda konkretniji zaključak samoga rada i tome sl.

Fusnote i citati

U fusnotama se, ako je to potrebno, daju kratke enciklopedijske natuknice o pojmovima i imenima koja se spominju, a mogu se navesti i komentari ili napomene za koje se misli da bi smetale u tekstu.

U fusnotama se također navode izvori koji su citirani u tekstu. Različite ustanove preferiraju različite načine citiranja. Detaljnija pravila nećemo ovdje donositi, već pogledajte npr:

<https://www.srednja.hr/faks/naucite-kako-pravilno-citirati-literaturu-u-seminarskim-i-diplomskim-radovima/>

Citati se prenose u izvornom obliku, eventualni izostavljeni dijelovi moraju se označiti zagradom i točkicama (...), a vlastite intervencije moraju se jasno istaknuti (npr. podcrtao autor diplomskog rada).

Zapamtite da se navođenje tuđeg teksta ili ideja bez jasno označenog citata ili izvora smatra ozbiljnom povredom intelektualnog vlasništva.

Likovni prilozi

Likovni prilozi ugrađuju se u tekst, a običaj je da ih bude 5-6 u završnom radu, a u diplomskome više.

Ispod fotografije trebaju stajati naziv, odnosno objašnjenje, a ako je fotografija preuzeta, onda i izvor i/ili ime autora fotografije.

Literatura

Na kraju diplomskog rada mora se navesti literatura kojom ste se služili i to određenim slijedom. Najprije se abecednim redom po prezimenu autora navode knjige i članci, a potom internetski izvori.

Zapamtite da trebate zabilježiti:

- Kod knjige: Prezime, Ime: Naslov (u kurzivu), Mjesto izdavanja, Nakladnik, godina.
- Kod članka u časopisu: Prezime, Ime: Naziv članka (u kurzivu), u: Naziv časopisa, broj/godina, Mjesto, str. od-do.
- Kod teksta s interneta: web adresa (zadnji pristup: datum)

Detaljnije opise za različite primjere pogledajte na gornjem linku.

PRAVOPIS

Donosimo pojednostavljena osnovna pravila koja se odnose na najčešće pogreške koje se javljaju u tekstovima. Ostala pravila i primjere možete provjeriti u pravopisu (<http://pravopis.hr>). Također, na računalu uključite *spell-checking* za hrvatski jezik.

- Redni brojevi se u hrvatskom jeziku pišu s točkom, a u datume se ne stavljaju nule ispred brojki.
- Prije točke i drugih interpunkcijskih znakova nema razmaka, a nakon točke i drugih interpunkcijskih znakova dolazi razmak (npr., piše se: red. prof. art. Ivan Ivić). Iza točke se ne stavlja razmak jedino kada dolazi novi znak, kao zarez ili zagrada. (Dakle, piše se: 1. 5. 2023.)
- Ako stavljate crticu za oznaku nekog razdoblja, ne treba pisati **od**: Izložba će se održati 1. 2. – 30. 2. 2023. (ne: Izložba će se održati od 1. 2. – 30. 2. 2023.)
- Piše se prijedlog **s** – nečim (*naći ću se s bratom*). Oblik **sa** koristi se kad sljedeća riječ počinje sa: s, š, z, ž (*naći ću se sa sestrom*) ili kad počinje suglasnikom iza kojega su s, š, z, š (tzv. teške suglasničke skupine: *šećem sa psom*). Kao iznimka piše se: sa mnom (ali: s mnoštvom, s mnogima i sl.).
- U futuru stoji završni **-i** u infinitivu ako je pomoćni glagol ispred, a gubi se ako je iza: *ja ću biti tamo*
- *bit ću tamo*.
- Ne treba koristiti navodnike za sve riječi koje nemaju doslovno značenje jer jezik po svojoj prirodi nije doslovan. To zvuči kao da pojam dovodite u sumnju. Npr. **ne treba pisati**: *koristi se „zelena“ energija; to nas je „izdiglo“ iznad problema, bio je „otac“ fotografije* i sl.
- U hrvatskome pravopisu prvi navodnik je donji, a drugi je gornji (nisu obadva gornja kao u engleskome).
- Kod naziva mjesta bogoslužja piše se: *misa je bila u crkvi sv. Blaža; to je kapela sv. Jurja; bio je pored katedrale* itd., ali: *misa je održana u Sv. Blažu*
- Naslove knjiga, nazive umjetničkih djela i izložaba treba staviti u navodnike ili kurziv. Pokušajte izabrati dosljedan način kroz čitav tekst.
- Nazivi institucija, zakona, pravilnika, obvezujućih povelja i sl. ne stavljaju se u kurziv niti navodnike: Hrvatsko narodno kazalište, Atenska povelja, Istanbulska konvencija, Zakon o knjižnicama i sl. U kurziv ne treba stavljati niti nazive onih izložaba ili manifestacija koje se tradicionalno održavaju te su postale neki oblik institucije: npr. XV. Venecijanski bijenale, 5. hrvatski trijenale grafike: *Subverzija kolektivne (ne)svijesti* itd.
- U kurziv treba staviti strane riječi (tuđice): *sketchbook, professor emeritus, tehnika drippinga, attachment* itd.

- Posuđenice koje su ušle u naš jezik pišu se pohrvaćeno, kao i pridjevi izvedeni od osobnih imena: dizajn (ne *design*), hepening (ne *happening*), menadžer, brend, vangogovski, šekspirijanski, oksfordski itd. Izvorni oblik pisanja može se zadržati kod pridjeva koji inače ne bi bili razumljivi: Breughel – breughelovski, Kierkegaard – kierkegaardski, Saint-Exupéry – saintexupéryjevski. Posuđenice koje su se udomaćile u hrvatskome jeziku pisane u izvornom obliku često se ne stavljaju u kurziv: rock koncert, pizza i sl.

- Nazivi umjetničkih pravaca i razdoblja pišu se malim slovom: barok, secesija, moderna, fovizam itd. Nazivi kolegija pišu se velikim slovom, osim ako se rabe kao opći pojmovi: *Slušao je predmet Povijest umjetnosti 20. stoljeća* – *Jako je volio povijest umjetnosti 20. stoljeća*.

- Kratka crtica (spojnica) koristi se za spajanje i piše se bez bjelina: e-pošta, d-mol, dopis iz MZO-a, Wolt-ovac, 90-ih i sl. Dugačka crtica (rastavnica), piše se s bjelinama: trajat će pola sata – sat, učinio je to htio – ne htio, to je mladost – ludost i sl.

- Sklonidba stranih imena i posvojnih pridjeva može biti dosta komplicirana. U pravilu se slijedi hrvatski izgovor, pa generalno zapamtite:

Kod stranih imena, riječi i posuđenica koja u izgovoru završavaju na –i, –io, –ia u sklonidbi se dodaje slovo –j između osnove i nastavka: Paganiniju, Tennesseeju, Botticellijev, Kennedyja, u pizzeriji itd.

Muška imena koja završavaju na –e koje se ne izgovara, zadržavaju taj –e u deklinaciji: Georgeov, Pierreov, De Gaulleov, a imenica ženskog roda gube muklo –e: Jeane – Jeanin, rijeka Seine – na rijeci Seini...

Imena koja završavaju na –o koje se izgovara dobivaju hrvatske nastavke: Picassa, Boccacciu, Caravaggia (ovdje se –i ne čita pa nema ubacivanja glasa –j)...

- Kod vertikalnog nabranja ne stavlja se zarez iza svake natuknice, samo točka na kraju. Točka se stavlja na kraju svakog retka ukoliko se radi o cijelim rečenicama.

- Zamjenica **koji** odnosi se nežive stvari, a **kojega** na žive: *roman koji sam pročitao* – *pisac kojega sam upoznao*.

- Prijedlog **zbog** koristi se da se iskaže uzrok, a prijedlog **radi** da se iskaže namjera: *zbog kašlja me boli grlo* – *idem doktoru radi pregleda*.

- Prilog **zadnji** koristi se da označi krajnjega u nizu, a prijedlog **posljednji** da označi konačno: *Zadnja izložba u galeriji bila je vrlo posjećena*. – *Bila je to posljednja izložba prije zatvaranja galerije*.

- Određeni pridjev koristi se kada odgovara na pitanje **kakav**, a neodređeni odgovara na pitanje **koji**: *nosio je velik šešir i poderan kaput* (opisujemo kakav je po izgledu) – *odabrao je veliki šešir i smeđi kaput* (opisujemo koji je izbor napravio)

PREDAJA RADA

Završni rad se u digitalnom obliku predaje u Knjižnici ALU. Možete donijeti CD, USB ili poslati rad mailom na andjelka@alu.hr. Rad mora sadržavati **i pisani i likovni dio**. (Dakle, studenti OZAFIN-a ne predaju samo crtani film ili video, a studenti slikarstva ne predaju samo fotografije već i tekstualni dio.)

Završni rad u tiskanom obliku pohranjuje se u Fundus, odnosno Arhiv ALU, no interno je dogovoreno da ga zajedno s digitalnom verzijom predate u Knjižnicu, odakle će biti proslijeđen u Arhiv.

Diplomski radovi se i u tiskanom i u digitalnom obliku predaju u Arhiv ALU.

Pazite da rad ima sve podatke: naslov, ime i prezime, odsjek, mentora, ak. godinu

Rad će biti pohranjen u digitalni repozitorij ALU. Možete izabrati da bude otvoren svima koji ga žele pogledati (što se zagovara u akademskoj zajednici) ili samo studentima i zaposlenicima Akademije.

Ako rad ima veću količinu zasebnih likovnih priloga (kao kod diplomskih s OKIRU-a), urednica repozitorija odabrat će koji će se staviti u repozitorij.

Ako rad nema ključne riječi, odredit će ih urednica repozitorija.

Ne zaboravite sa stranica Akademije preuzeti obrasce koje morate ispuniti prije predaje. Također, ne zaboravite po predaji rada preuzeti potvrdu da ste vratili sve knjige u Knjižnicu, kao i ostale dokumente koje dobivate u Arhivu.

(A. D. T.)